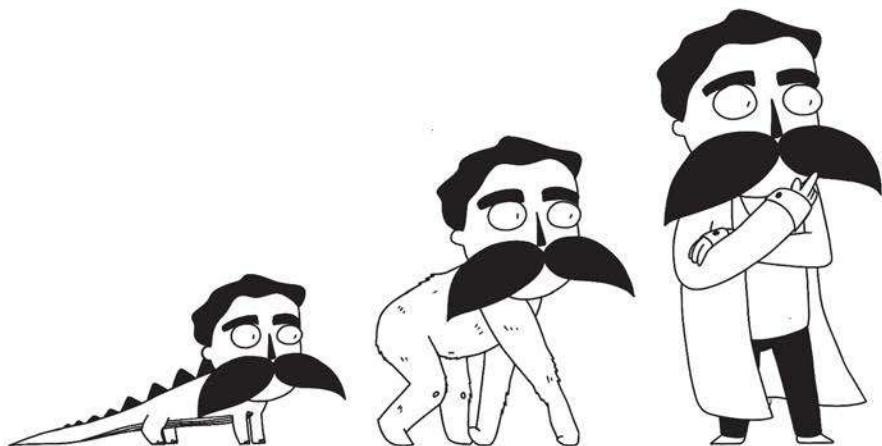

NICULESCU

Nathanaël Masselot

ACȚIONEAZĂ ȘI GÂNDEȘTE CA NIETZSCHE

Afirmă propriile valori
Privește lucrurile cu detașare
Îvinge oboseala
Stimulează-ți voința și creativitatea
Devino ceea ce ești

Nathanaël Masselot

Acționează și gândește ca NIETZSCHE

Afirmă propriile valori
Privește lucrurile cu detașare
Învinge oboseala
Stimulează-ți voința și creativitatea
Devino ceea ce ești

Traducere: Ștefania Iordan

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MASSELOT, NATHANAËL

Acționează și gândește ca Nietzsche: afirmă propriile valori, privește lucrurile cu detașare, învinge oboseala, stimulează-ți voința și creativitatea, devino ceea ce ești / Nathanaël Masselot;
trad.: Ștefania Iordan. - București: Editura NICULESCU, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-38-0890-6

I. Iordan, Ștefania (trad.)

159.9

© Les Éditions de l'Opportun, 2020

Published by special arrangement with Les Éditions de l'Opportun in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas Literary Agency and Co-Agent Livia Stoia Literary Agency.

Titlu original: *AGIR ET PENSER COMME NIETZSCHE. Affirmer ses propres valeurs, prendre du recul, surmonter la fatigue, stimuler sa volonté et sa créativité, devenir soi-même...*, par Nathanaël Masselot

© Editura NICULESCU, 2024

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 380, 021 312 97 82

Redactor: Anca Natalia Florea

Tehnoredactor: Lucian Curteanu

Adaptare copertă & design: Carmen Lucaci

Ilustrații: Charlotte Dhallaine

ISBN 978-606-38-0890-6

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

CUPRINS

PREFAȚĂ

NIETZSCHE, UN VIP MAI PUȚIN CUNOSCUȚ! 11

INTRODUCERE

SĂ ÎNCEPEM! 21

1. Nietzsche este un fin psiholog 22
2. Nietzsche se prezintă ca filozoful viitorului 28
3. O filozofie fără genuri? 35
4. Nietzsche împotriva filozofilor 40
5. La fel ca Nietzsche, să ne ferim de obiceiuri 48
- scurtă evaluare nietzscheană pentru început 55

PARTEA ÎNTÂI

NIETZSCHE, MEDIC FĂRĂ VOIA LUI. 57

6. Nietzsche crede că toți suntem bolnavi 58
7. Nietzsche este medic 66
8. Nietzsche este el însuși un mare bolnav. 72
9. Nietzsche nu folosește cuvinte obișnuite 80
10. Nietzsche este un genealogist 86
11. Nietzsche este un provocator și își asumă asta 92

PARTEA A DOUA

NIETZSCHE, UN SPIRIT LIBER 101

12. Nietzsche îndrăznește să răstoarne ordinea stabilită
a lucrurilor (inclusiv a celor de valoare). 102
13. Nietzsche este un spirit liber 110
14. Nietzsche se îndoiește de concepte 116
15. Nietzsche are simțul metaforei 122
16. Nietzsche refuză toate explicațiile, bune sau rele 128
17. Nietzsche se consideră un Apollo 136
18. Nietzsche face uneori nazuri și contestă „istoria”. 144
19. Nietzsche refuză să fie o victimă 151
20. Pentru Nietzsche, uitarea este
departe de a fi o problemă. 160
21. Nietzsche nu este oare doar un instinctiv? 168

PARTEA A TREIA

NIETZSCHE ESTE UNEORI RADICAL 177

22. Nietzsche nu urmează turma 178
23. Nietzsche este un antihrist. 184
24. Este Nietzsche un nihilist? 194
25. Nietzsche vrea să (re)devină copil. 202
26. Nietzsche este un nou aristocrat! 208
27. Nietzsche respinge rutina 216
28. Nietzsche este uneori obosit, foarte obosit 222

PARTEA A PATRA

NIETZSCHE ESTE UMAN.....229

29. Mai mult decât german, Nietzsche este
un „bun european”..... 230

30. Nietzsche este un băiat bine-crescut.....238

31. Nietzsche poate fi spiritual.....245

32. Nietzsche este un egoist atipic252

33. Nietzsche este un pic fatalist 260

34. Nietzsche are voință, una puternică265

CONCLUZIE275

PREFAȚĂ

NIETZSCHE,
UN VIP MAI PUȚIN
CUNOSCUȚ!

Toată lumea îl cunoaște pe Friedrich Nietzsche sau măcar a auzit de el. Mai puțini sunt însă cei care i-au aprofundat opera. Acest *Very Important Philosopher** are ceva în comun cu ceea ce numim *Very Important People*** : adesea, oamenii vorbesc mult despre el, dar în realitate îl cunosc foarte puțin. Prin urmare, ideal ar fi să-l aprofundăm mai mult pe Nietzsche. Trebuie să-ți mărturisesc că nu-mi place neapărat să mă las absorbit cu totul de lectura unei cărți. Sunt atât de multe alte lucruri de citit, de ascultat, de contemplat, de trăit, încât mi se pare destul de firesc să caut motive întemeiate înainte de a descoperi un nou gânditor. Mai ales atunci când scrierile lui sunt în mod intenționat mai greu accesibile.

Friedrich Nietzsche întruchipează o latură a filozofiei care este deopotrivă fascinantă și impenetrabilă – două

* „Filozof foarte important”, în engleză, în original. (*n. red.*)

** „Oameni foarte importanți”, „Persoane foarte importante”, „VIP-uri”, în engleză, în original. (*n. red.*)

adjective care, în filozofie, au tendința stranie de a se întări reciproc! Și totuși, avem multe de câștigat din studierea sistematică a operei sale. Nietzsche este un companion cu totul deosebit, căci lectura lucrărilor acestuia poate schimba o viață. Nu fără îndrăzneală, el ne îndeamnă să fim mai mult decât niște simpli cititori, mai mult decât spectatorii unei gândiri în desfășurare. Acesta ne invită la o adevărată imersiune filozofică.

Imersiunea într-o operă filozofică necesită, în general, o atitudine inițială de bunăvoință și de încredere. Când ții o carte în mână, ai făcut deja un pas mare înainte. În cazul lui Nietzsche, „imersiune” este un termen care poate fi luat aproape ad litteram: sub condeiul lui, plonjezi în existența însăși, în adâncurile acesteia, în zonele ei de umbră, în ceea ce are ea mai radical, mai subtil și mai delicat.

CE ESTE GÂNDIREA NIETZSCHEANĂ?

Pe scurt, gândirea nietzscheană ne oferă o descriere profund umană a existenței. Se poate ca, dacă nu avem suficientă grijă când ne cufundăm în ea, să ne simțim la început puțin copleșiți. Stai liniștit: sub impulsul cuvintelor sale, ne vom întoarce apoi la suprafață, spre a ne recăpăta unicitatea personală. Eliberați de un număr impresionant de false aparențe, radicalizăm demersul prizonierului descătușat din *peștera lui Platon**. Cu sprijinul lui, urcăm și coborâm din

* În Cartea a VII-a din *Republica*, Socrate, prin condeiul lui Platon, reprezintă condiția umană într-un mod care a marcat întreaga istorie a filozofiei: prin alegoria peșterii. Imaginându-și un grup de prizonieri încătușați aflați într-o peșteră, în stare să discearnă doar niște umbre proiectate pe perete (singura „realitate” la care au acces, departe de obiectele sau de ființele ale căror umbre le văd și, mai mult decât atât,

nou, neîncetat, uneori fără să ne dăm seama, țesând tot mai atent pânza delicată care definește conștiința existenței noastre. Odată ce am devenit capabili să ne analizăm cu atenție înclinațiile, ne vom înțelege mai bine ca indivizi. Și, în curând, vom descoperi că suntem pregătiți să contemplăm civilizația noastră de la înălțime. Gândirea lui Nietzsche face lumină asupra aspectelor esențiale ale existenței noastre: bolile pe care le avem, căutarea uneori exasperantă a sensului. Ea explică și exacerbează entuziasmul pe care îl simțim atunci când ne eliberăm de povara timpului sau de urmele dureroase pe care civilizația ni le-a gravat pe piele, atunci când scăpăm, în sfârșit, de vechile obiceiuri, iremediabil „umane”, pe care aceasta ni le-a împlântat până-n viscere.

Viața lui Nietzsche nu a fost nici pe departe una fericită, ușoară sau senină. Autorul nostru a trebuit să lupte zilnic cu boala, să găsească remedii pentru aceasta și locuri în care să poată să trăiască – uneori doar să supraviețuiască. În calitate de profesor la universitate – de filologie (știința care se ocupă cu studiul culturii scrise a popoarelor, cu studiul istoric al limbilor și al textelor), nu de filozofie –, s-a confruntat cu dezaprobarea semenilor săi și cu lipsa de înțelegere din partea mediului universitar. Acest lucru a continuat pentru multă vreme și după moartea sa. În timpul vieții, s-a expus celor mai intense emoții – atât sentimentale,

departe de natura din exteriorul peșterii), Socrate ne oferă prilejul unei meditații profunde asupra a ceea ce considerăm a fi „realitatea”: adăpostul prizonierilor este, de fapt, o temniță în care, mai mult chiar decât trupurile, mințile le sunt captive în simulacrele și himerele lumii sensibile. Pornind de la descrierea naturii lucrurilor (dimensiunea ontologică a acestui text), apoi de la posibilitatea de a le cunoaște (dimensiunea epistemologică), în cele din urmă ia naștere o întrebare etică: ce am face dacă ne-am conștientiza condiția de prizonieri, adică legătura prea puternică, orbitoare, cu lumea sensibilă? (*n. a.*)

cât și artistice –, urmate cel mai adesea de diverse dezamăgiri (cazul compozitorului Richard Wagner este poate cel mai emblematic). Se poate spune chiar că a fost profund trădat de propria familie (sora lui, căsătorită cu un antisemit notoriu, pretextând că îl îngrijește în ultimii lui zece ani de viață, când era foarte slăbit, a contribuit în mare măsură la denaturarea și compromiterea intențiilor gândirii sale).

Dincolo de gândirea sclipitoare și monumentală a filozofului, pe care credem că o cunoaștem, Nietzsche este exemplul unei existențe umane. Din motive pe care le va justifica filozofic (și la care vei avea acces cu mai mare claritate pe parcursul lecturii operei sale), în paginile creațiilor lui nu-i vei întâlni *doar* gândirea: în scrierile sale, întotdeauna există viață, inclusiv viața noastră. Nu-l privi neapărat ca pe un exemplu de urmat, ci mai degrabă ca pe o mostră de existență. Fiindcă viața lui Nietzsche catalizează un mare număr de potențialități umane – reușite, dar și eșecuri de proporții –, aceasta ne oferă posibilitatea de a ne poziționa pe noi înșine, adică de a înțelege mai bine cine suntem ca indivizi. Dacă un asemenea lucru poate părea surprinzător – pentru că este flatant pentru niște umili cititori –, Nietzsche însuși susține că, la rândul lui, are nevoie de noi: „Lucrul însă de care aveam întotdeauna cea mai mare nevoie, pentru cura și întremarea mea, era credința că, în felul acesta, *nu sunt* atât de singur, că *nu văd* numai eu”, scrie el în prefața cărții *Omenesc, prea omenesc*.*

Mai degrabă decât o cunoaștere de-a gata, în schimbul atenției pe care i-o acordăm, Nietzsche a avut îndrăzneala

* Friedrich Nietzsche, *Omenesc, prea omenesc*, I, Prefață, 1, în *Opere complete*, vol. 3, traducere de Simion Dănilă, Editura Hestia, Timișoara, 2000, p. 15. (*n. trad.*)

să creadă că ne-ar putea lăsa moștenire un set de deprinderi: alături de el, vei fi invitat să-ți treci în revistă credințele, să-ți evaluezi categoriile de gândire și să stabilești un diagnostic personalizat pentru existența ta. Descoperind că ești un adept al demersului genealogic, vei fi cu siguranță îndrumat să-ți privești cu alți ochi „propria” morală. Acestea sunt doar câteva dintre beneficiile pe care ești îndreptățit să le aștepti de la studierea autorului nostru.

În acest scop, cartea de față te invită să te aventurezi într-o incursiune, modestă, dar sinceră, în filozofia lui Nietzsche, permițându-ți să înțelegi clar peisajul său conceptual și apoi să-ți croiești prin el propriul drum.

În extrem de bogata literatură consacrată lui Nietzsche, cartea de față nu este nici o producție academică (deși se bazează implicit pe cele mai recente cercetări științifice), nici o lucrare de divertisment pur umoristic, nici o colecție de sfaturi și trucuri de dezvoltare personală. Nietzsche însuși a anticipat caracterul hibrid al unei cărți precum cea de față. El refuza majoritatea categoriilor în care era încadrat, mai mult sau mai puțin voluntar: filolog filozof, geniu nebun, însingurat exaltat... Nu ducem lipsă de oximoroane pentru a descrie natura adesea ambivalentă a personajului nostru, dar în același timp ne aflăm și în imposibilitatea de a-i conferi operei sale scrise o interpretare univocă.

OBIECTIVUL MEU

Mi-am propus să-l fac pe Nietzsche mai accesibil pentru tine, cititorule, să-ți stimulez dorința de a continua singur drumul, să trezesc în tine o flacără nouă, dar toate acestea sunt posibile numai dacă nu repeți ceea ce *se spune* deja despre acest filozof. Te rog să mă crezi: chiar și printre

profesori, inclusiv printre universitari, nu există un consens asupra modului în care trebuie citit Nietzsche. Dacă el se află astăzi în panteonul filozofilor* este tocmai pentru că îl invită pe oricare dintre cititorii lui să fie modest și, în același timp, să aibă curajul de a gândi pentru sine, adică de a-și croi propriul drum, propria formă de existență.

CUM SE CITEȘTE CARTEA MEA

Poți alege să citești cartea liniar sau selectiv, alegând temele care te interesează sau care îți stârnesc curiozitatea. Dar cum ar fi să-ți trasezi propriul drum prin opera unuia dintre cei mai importanți filozofi ai tuturor timpurilor, urmând un parcurs personalizat? Din moment ce Nietzsche a avut îndrăzneala să creadă că scrierile sale pot contribui la dezvăluirea existenței umane într-un mod diferit, de ce nu ai avea tu, la rândul tău, îndrăzneala să crezi că acesta avea dreptate? El era realist, știa că această reînnoire nu va veni imediat. Sunt convins că aștepta generația noastră. Arzi de nerăbdare să evaluezi acest pariu, și anume că, după un secol și jumătate**, cuvintele sale nu au fost niciodată atât de prețioase ca acum? În acest caz, pornește la drum!

* Deși este încă înmormântat în modesta biserică din Röcken, în Germania, aceeași în care a fost botezat. (*n. a.*)

** În 1870, adică acum aproximativ 150 de ani, Nietzsche avea 26 de ani. Născut în 1844, era un tânăr profesor de filologie recent încadrat la Universitatea din Basel, în Elveția. Strălucitor și pasionat, era pe punctul de a-și schimba direcția și de a se dedica cu adevărat filozofiei. (*n. a.*)

GHID DE LECTURĂ

CAPITOL

Nietzsche în 34 de puncte

Această carte îți propune un tur tematic al gândirii nietzscheene. Într-adevăr, gândirea lui Nietzsche este complexă și sunt foarte puține – sau așa putea spune chiar că lipsesc – textele liniare, care să urmeze o progresie perfect didactică. Structura aforismului, adoptată adesea de autor, corespunde unei gândiri deliberat fragmentate, care ne îndeamnă să facem și noi același lucru!

Nietzsche: filozoful și omul

Unele capitole ale acestei lucrări sunt axate pe un anumit aspect al gândirii lui Nietzsche, cum ar fi forța obișnuinței, critica altor filozofi, poziția sa cu privire la trecut și la viitor etc. Altele, în schimb, sunt mai mult biografice, evocând anumite aspecte ale existenței lui Nietzsche: știai că despre acesta se spune că ar fi fost nebun? Sau că a fost propriul său medic, adică s-a tratat singur? Sau ai auzit ce se ascundea în spatele rolului de provocator pe care-l juca?

SFAT

La sfârșitul fiecărui capitol vei găsi un sfat de urmat pentru a putea face bilanțul celor aflate în secțiunea respectivă și a te motiva să urmezi gândirea lui Nietzsche!

IPOSTAZĂ EXISTENȚIALĂ

Dar tu? Cum poți aplica ceea ce tocmai ai citit? Această parte a capitolului îți permite să-ți pui întrebări, să-ți ches-tionezi existența în lumina gândirii nietzscheene.

PARCURS DE LECTURĂ PERSONALIZAT

De ce să nu te bucuri de o lectură personalizată a operei lui Nietzsche?

În funcție de preferințele tale, poți:

- să citești cartea fără întreruperi, de la un cap la altul;
- să alegi doar capitolele care te interesează;
- să folosești referințele propuse la sfârșitul fiecărei etape pentru a-ți construi un parcurs personalizat!

Pentru a spori imersiunea și personalizarea, nu ezita să navighezi de la un punct la altul, urmându-ți interesele și dând frâu liber curiozității tale. Cel mai bun mod de a te apropia de Nietzsche este cel propriu!

INTRODUCERE

SĂ ÎNCEPEM!

„Am deja mult – dedesubtul meu... Dar întotdeauna ar fi nevoie mai întâi de timp, de însănătoșire, de depărtare, de distanță, până să mă cuprindă plăcerea de a jupui, de a exploata, de a dezvălui, «de a reprezenta» [...] ceva trăit și depășit, un *factum** și un *fatum*** propriu oarecare. [...] Toate scrierile mele [...] vorbesc întotdeauna despre un «în urma mea» [...]. Iar ceea ce am spus împotriva «bolii istorice», am spus-o ca unul care a învățat să se vindece de ea încet, anevoie [...].”

Friedrich Nietzsche, *Omenesc, prea omenesc*, II, Prefață***

* „Faptă”, „acțiune”, „întreprindere”. (*n. red.*)

** „Destin irevocabil”, „fatalitate”, „soartă”. (*n. red.*)

*** În *Opere complete*, vol. 3, traducere de Simion Dănilă, Editura Hestia, Timișoara, 2000, p. 250. (*n. trad.*)

NIETZSCHE ESTE UN FIN PSIHOLOG

„În general, cine, înaintea mea, a mai fost *psiholog* printre filosofi, iar nu tocmai contrariul acestuia, «escroc superior», «idealist»? Înainte de mine, psihologia nici măcar nu exista încă.”

Friedrich Nietzsche, *Ecce Homo. Cum devii ceea ce ești*, „De ce sunt un destin”, 6*

* Traducere de Victor Scoradeț, Editura Ideea Europeană, București, 2020, p. 201. În ceea ce privește citatele care introduc fiecare capitol sau cele care apar uneori în interiorul textului cărții, am ales să fac trimitere sistematic la edițiile apărute în limba română. (*n. trad.*)

Nietzsche este un psiholog bun, foarte bun, și el a știut mereu acest lucru! Deci, ne poate părea un pic... arogant? Să observăm pentru început că Nietzsche se declară *psiholog*, nu „psiholog” (italicele și ghilimelele sunt importante!). Cu alte cuvinte, vrea să spună că face psihologie, dar nu ca toată lumea. Nu este vorba despre pseudopsihologia contemporanilor săi și, cu atât mai puțin, despre cea din trecut. Când face psihologie, Nietzsche nu ne închide în meandrele gândurilor noastre. Obiectul psihologiei nietzscheene este deopotrivă mai profund și mai vast.

El nu este un Freud *avant la lettre*, primele studii despre inconștient ale acestuia datând din 1900. În timp ce Freud considera conștiința o manifestare a lucrurilor din sfera inconștientului, mecanismele observate de Nietzsche sunt foarte diferite de cele ale părintelui psihanalizei. El este mai puțin interesat de ambiția unei *justificări* (de tipul: de vină este cutare eveniment sau cutare persoană, cum ar fi tatăl meu, a cărui prezență mi-a lipsit) decât de o *evaluare* a lucrurilor la care aderăm. Mai degrabă decât să interpreteze un eveniment conștient pentru a-i scoate la iveală sensul latent, introspecția lui Nietzsche are ambiția să ne readucă în legătură intimă cu ceea ce suntem în mod fundamental, depășind individualitatea noastră strictă. Acest lucru ar putea părea ciudat la prima vedere, dar psihologul Nietzsche nu ne vorbește doar despre conștiința *noastră* sau despre psihicul *nostru*. Întreaga existență a fiecăruia dintre noi este în joc!

Pentru Nietzsche, psihologia este un drum care ne conduce la problemele fundamentale. Este vorba despre o psihologie a afectivității, a pulsionilor, a dedesubturilor conștiinței. Deși ea anticipează anumite elemente semantice

care vor fi preluate și aprofundate de psihanaliză, aceasta din urmă se supune unei organizări cu totul diferite. Inconștientul desemnează o sferă în care nu există scindări, începând cu cea dintre organic și psihologic, corporal și spiritual. Psihologul Nietzsche este în același timp medic și fiziolog, căci ființa umană este înainte de toate un tip de ființă vie; complexă, desigur, dar vie.

Pentru a dezvălui această sferă psihologică extrem de amplă, uneori va fi necesar să folosim cuvinte mai puțin obișnuite. Va trebui să ne întoarcem la sursa pornind de la care ne-am interpretat viața, la impulsul sau elanul prin care ne realizăm pe noi înșine. Iată de ce psihologia lui Nietzsche ne invită pe fiecare chiar să întrezărim viitorul.

→ IPOSTAZĂ EXISTENȚIALĂ

Ești conștient de puterile introspecției? Poate că această metodă, care constă în a-ți întoarce privirea către interior, ți-a oferit deja satisfacție. Dar, privind în interiorul tău, ai observat vreodată că nu ți se înfățișează doar viața ta? Simți că sentimentele, amintirile și chiar ceea ce consideră fiecare a fi intimitatea sa nu se limitează niciodată doar la propria persoană? La nivelul psihicului, poveștile noastre se întrepătrund cu ale celorlalți, cu dezvoltarea socială a fiecăruia dintre noi și cu toate valorile noastre afective. Trebuie să facem un efort real pentru a regăsi ceea ce ne aparține cu adevărat. Nietzsche ne învață cum să ne orientăm. Așadar, să ne urmăm ghidul...

PARCURS DE LECTURĂ PERSONALIZAT

„Trebuie să devii ceea ce ești!”, aceasta este o celebră afirmație a lui Nietzsche. Întrucât orice dezvoltare a vieții și a voinței este istorică, această chestiune are numeroase ramificații.

ALEGE!

Crezi că nu există psihologie fără o viziune asupra omului și a lumii?

↳ **Mergi la capitolul 24,
Este Nietzsche un nihilist?**

Gândirea care depășește opozițiile ți se pare un imperativ?

↳ **Mergi la capitolul 3,
O filozofie fără genuri?**

Ai prefera să afli imediat cum procedează Nietzsche pentru a face psihologie în stilul său?

↳ **Alege capitolul 9,
Nietzsche nu folosește cuvinte obișnuite,
sau capitolul 10,
Nietzsche este un genealogist.**